

The Best of *CyberCozen*, May 1993 – September 1994

Selected by Eli Eshed

(which is why there are no articles here by Eli Eshed)

May 1993:

Questions about the Big Bang by Aharon Sheer

Everybody nowadays knows there was a Big Bang. That's how the Universe was created. After all, it's described in detail in the Holy Torah, so it must be true.

Nevertheless, there are a few (very few) people who are not completely convinced (probably anti-semites). Here are a couple of these no-goods:

Karl Popper. Best known for his book *The Logic of Scientific Discovery* (1934), he is today professor emeritus at the London School of Economics. The following is quoted from *Scientific American*, November 1992 (interview by John Horgan): "The growing subsidization of science by the public since World War II has led to 'a certain corruption,' [Popper] says. 'Scientists are not as critical as they should be.' ... Popper is particularly dismayed at the way modern cosmologists cling to the big bang theory and 'trample down' alternatives. He was thrilled by the expansionary universe model when it was first proposed in its simplest form more than half a century ago. 'But then came the difficulties, and lots of additional hypotheses were needed,' he says. Today, he adds, 'the critical attitude in this field is very rare.'"

Geoffrey Burbidge. Professor of physics at the University of California, San Diego, and former director of the Kitt Peak National Observatory. Quoted in *Scientific American*, February 1992:

"Big bang cosmology is probably as widely believed as has been any theory of the universe in the history of Western civilization. It rests, however, on many untested, and in some cases untestable, assumptions. Indeed, big bang cosmology has become a bandwagon of thought that reflects faith as much as objective truth....

"Normally, new ideas in a field of science are advanced by young scientists, who often take a contrary approach. But younger cosmologists are even more intolerant of departures from the big bang faith than their more senior colleagues are. Worst of all, astronomical textbooks no longer treat cosmology as an open subject. Instead the authors take the attitude that the correct theory has been found.

"Powerful mechanisms encourage this conformity....

"It is extraordinarily difficult to get financial support or viewing time on a telescope unless one writes a proposal that follows the party line.... Unorthodox papers often are denied publication for years or are blocked by referees. The same attitude applies to academic positions....

"Why ... has the big bang become so deeply entrenched in modern thought?

Everything evolves as a function of time except for the laws of physics. Hence, there are two immutables: the act of creation and the laws of physics, which spring forth fully fashioned from that act. The big bang ultimately reflects some cosmologists' search for creation and for a beginning. That search properly lies in the realm of metaphysics, not science."

What is the TRUTH about the Big Bang? It comes, as might be expected, from Science Fiction writer Larry Niven, who answered the question conclusively in his short story "The Borderland of Sol" (1975) from *Tales of Known Space*. First his physicist Carlos Wu says, "Now that we know what the quasars are, everyone seems to like the Steady State Hypothesis. You know how that works: the tension in

completely empty space produces more hydrogen atoms, forever. The universe has no beginning and no end." So the Steady State Hypothesis will be the accepted theory 800 years from now. But physicist Julian Forward then discovers a quantum black hole! As he explains, "You know that a black hole may form from the collapse of a massive star? Good. And you know that it takes a body of at least five solar masses.... But at less than five solar masses the collapse would stop at the neutron star state.... In all the history of the universe, there has been one moment at which smaller black holes might have been formed. That moment was the explosion of the monoblock, the cosmic egg that once contained all the matter in the universe." In other words, by finding a quantum black hole, that is, one which is really small, Forward has proven the Big Bang Hypothesis, once and for all! Thanks, Larry Niven!

June 1993

Commentary: Is Hard Science Fiction Dead? by Aharon Sheer

At one of our meetings not long ago, Sara Svetitsky (Ph.D. in Astrophysics) suggested that one reason so little hard SF is being written these days is that science has become so complicated that in order to speculate on it well you have to have a Ph.D. Then I read David Brin (Ph.D. in Astrophysics)'s book *Earth*. Brin speculates charmingly and well (I thought) on future developments in Ecology, Law, Computer Networks, Social Psychology, Economics, Animal Husbandry, etc. Part of his story plays with ideas in Astrophysics, but I for one didn't find that part of the book very convincing. Curiously, David Brin does not have a Ph.D. in most of these subjects, yet I think the book could still be called hard SF even if you threw out the Astrophysical jokes and replaced them with something else.

The December 1992 issue of *The New York Review of Science Fiction* (whose writers live in places like Reading England, Strafford Pennsylvania, Silver Spring Maryland, London England, and even ..gasp... Brooklyn) has some illuminating comments on the death of hard SF:

"There hasn't been enough science fiction in the science fiction field this year. If you look at [*The Year's Best Science Fiction: Ninth Annual Collection* by Gardner Dozois, 1992] ..., you'll see that even that book isn't all sf, and if not there, where? There's a minority of sf writers in the SF(F)WA [Science Fiction (and Fantasy) Writers of America]. ... We still think that there are things that science fiction can do as a genre that can result in the kind of intellectual excitement that can change the world one blown mind at a time...

"Hard science fiction writers, at least since the late 1970s, have begun to think of themselves as a minority, although it is an accepted fact of marketing that they sell well. When you look back, it turns out that the category of hard science fiction was invented in the mid-sixties to refer to what we all used to think of as plain ordinary sf, under pressure from that new generation of writers who gathered under the New Wave rubric. Somehow, over the next decade or so, it became a sub-category of the larger body of literature that emerged as the sf of today -- some of which isn't science fiction by any rational approach to literary consideration.

"That is really a good thing for many of our excellent writers for whom thinking about science is about as easy as holding a handful of water but who write beautifully. They can make a living. But it is not so good for the genre, which coheres only as a conversation among texts and writers who speak a common dialect. This is ordinary literary evolution, but the loss of the common dialect is leading

toward the loss of the common culture. Science fiction could end this decade. Maybe it will. Maybe it has. And that would be a shame."

Yes, that would be a shame. But in truth SF has simply been replaced as a mind blower by the futurist writers. One example: Alvin Toffler's books, from *Future Shock* to his recent (1990) *Powershift*, have done for many people since the 60s what SF did in the 30s 40s and 50s.

There are hundreds of scientists writing speculative articles and books on where their fields will be in the next ten/fifty/five hundred years. At last month's panel discussion on methods of settling outer space, Bill Silverman mentioned Gerald K. O'Neill's book *The High Frontier* (1970s). This is a fine example of what I mean.

SF wraps a story around the futurism, thus attracting the teenage reader. Mature readers don't need the wrapping, and too many disdain it. They can find (SF) ideas presented with flare and enthusiasm by people who (unlike Alvin Toffler) write very well indeed.

September 1993

Commentary: This Dull Boring Paradise by Leonid Resnick

There is a short story by the famous Japanese writer Akutagawa, "Sweet Potato Porridge". For his whole life a poor man dreamt of eating sweet potato porridge to his heart's content. A great wizard called in fox-werewolves, and they brought a lot of sweet potatoes. They began cooking. At last, the best sweet potato porridge in the world was ready. But the hero no longer had any appetite for sweet potato porridge; he could hardly eat any at all. This short story is one among many illustrations of an obvious truth: The realized dream loses its sweetness!

Communism was the official dream of the deeply ideologized Soviet Empire. Soviet SF writers could earn money and privileges by representing a future world of communism. But they describe such a future in less than one percent of their writing.

Why? Was it a silent resistance to the regime? No. They were loyal citizens, a lot of them members of the Communist Party. Yet only two fairly well written Soviet SF books fulfill the following requirements:

- a) They show a society based on communist ideas.
- b) Their heroes spend a considerable part of their time on communist Earth.

These books are *Mistymont of Andromeda* by I. Efremov and *The Noon, XXII Century; The Return* by A. and B. Strugatskie.

I. Efremov's novel, written in the early 50's, was widely read, and translated into almost every language. This book, presenting a bright and colorful picture of a peaceful Earth without money, crime or exploitation, fascinated millions of people all over the world. Today the charm is gone. Mannequin-like heroes quoting from philosophical works can't hold the reader's interest for a long time, unless the reader is fanatically ideologized.

Nearly ten years later, the Strugatskie brothers' book *The Noon...* was written. Its heroes are more human and arouse more sympathy. It's a pity that the book was not as popular as Efremov's. People of the 60s knew the real price of communism much better than people of the 50s. Maybe that turned off the potential readers of this well written book?

But there is a more interesting question: Why did so few authors write about a communist future world? Why did this article begin by retelling a story about sweet potato porridge? Writers realized (on paper) dreams about a communist society, but what did they have to write about apart from the realization itself? It may be interesting to read how people live without money, enmity and wars, but not after the first or second time. What is there to write about? That's the biggest problem of communism's troubadours. Conflict is the heart of a work of fiction. The terrible absence of conflict paralyzes writing. What conflicts can there be in paradise? A conflict between the good and the better or the better against the best? Oh, this great quantity of sweet potato porridge...

But Soviet writers found a way "to make money and to save their virginity too". Ideological virginity, I mean... Their heroes live in a future world of communism, but they prefer to make their adventures:

- a) on other planets
- b) in the past
- c) in parallel worlds
- d) etc.

A. and B. Strugatskie even did a cycle about so-called "progressors", professional keepers of progress for backward human planets. The progressor is a hybrid of KGBman and Jesus Christ (with miracles of future technology up his sleeve)... The hero of *It's Difficult to be the God* works in a society reminiscent of the middle ages. Heroes of other books work closer to twentieth century society. Even in the last two books in the "progressor" cycle (*The Beetle in the Anthill* and *The Waves Put Out the Wind*), the Strugatskie brothers avoid writing of the realities of the communist world, although their heroes spend a large part of their time on the communist Earth. The Godfather of the communist paradise, I. Efremov, sends his heroes from comfy Earth to a cruel and tragical world (*The Hour of the Bull*). V. Michailov found a more complicated way in his dilogy: people of the future gather people from different times in the past and send them to save backward worlds.

Communism in Russia has failed. The doctrine that was born to produce a lot of SF books about itself has done nothing in this field. Maybe that's the most evident fact that the baby was stillborn.

By the way, now that the peoples of the former Soviet Union can realize their dreams about freedom and democracy, they look even more unhappy than they were. It's so dangerous to play with dreams! Oh! This eternal sweet potato porridge...

December 1993

Hyperion and *Fall of Hyperion* by Dan Simmons

Reviewer: **Elliot Lazerowitz**

Dan Simmon's pair of novels *Hyperion* (Bantam, 1990) and *Fall of Hyperion* (Bantam, 1991) are a tour-de-force in which the author demonstrates his mastery of a number of different genres.

These two books are also a theological statement in which Simmons blends religious philosophy with horror to make an original and surprisingly optimistic comment on the place of God in the cosmos and in our everyday lives.

This said, I now wish to confess my ignorance of the cyberpunk genre, as a result of which this review will not compare *Hyperion* and *Fall of Hyperion* with other cyberpunk novels.

The works in question are an arching saga, combining in the tradition of epic SF literature (and epic literature in general) the small details that make us human with sweeping events, decisions and politics on an interstellar scale.

Do you lack the stomach for graphic, bloody violence? If so, avoid these books. Simmons has the paradoxical style of combining an empathy for human foibles and nuances with the most horrific and heartless destruction and mutilation of human flesh. From shunts sunken into disembodied human brains, cut out of their bodies as a means of interrogating prisoners of war, to a crucifixion lasting literally years, to the machine-man-monster called the Shrike, who gets his digital kicks by shredding the living bodies of his willing victims and then impaling them on a tree of metal thorns -- horror fans will find plenty of gore to feast on.

Simmons does in his characters with gleeful abandon -- and then, in the best comic-book tradition, resurrects them to continue their part in the drama. The man seems to have a yen for crucifixions: The eternal electrified crucifixion of Father Paul Dure leads to the unholy immortalizing DNA crucifixes sunk into the chests of the Shrike's cult members, and from there to their everlasting impalement on the thorn tree.

Indeed, theology and metaphysics inform the series of books, and this aspect will be the topic of what remains of this review. For space's sake, I will neglect the technological, political, sociological and military facets of Simmons' diamond crystal of a series. What follows is the gospel according to Dan Simmons. At first reading, it seems as though Satan rules Simmons' universe. The Shrike, that jagged metal golem which holds the key to Time, beams across the ages and light-years to call on Sol Weintraub, an aging Jewish scholar who teaches on the outback world settled by Jews after the destruction of Old Earth. Sol dreams the sacrifice of his only daughter, Rachel, on the Shrike's altar. Dream becomes reality and circumstances whirl and converge until Sol, years later on the wasted world of Hyperion, lays his "ungrown", again infant daughter, in the Shrike's outstretched metal arms.

Is this a "deus ex machina", a soulless machine charged by superconductors and solar energy to wipe out Mankind? We are even shown a vision of an underground future Purgatory, where mankind's surviving billions, left after the treacherous attack by the computer-intelligence Technocore, lay supine in rows, kept alive only by the evil DNA crucifixes on their chests, their minds serving as sheer brainpower for the Core. Later we are told of a world-shattering battle in the far future between the immortal human-origin God and the immortal artificial-intelligence-origin God (or Satan). The human God, loathe to wipe out the AI Satan in cold blood, retreats down the ages and hides out in the mind of a cybrid (computer-created living being) in the persona of the poet John Keats. From there, Simmons spins plots within plots, wheels within wheels in a complex scenario that can serve as the topic of another review.

It is made quite clear that the human God has one up on the machine God -- he possesses the unpredictable, unquantifiable quality of compassion. Befuddling the AI Satan, Good in the end triumphs over Evil.

Sol Weintraub, the star-Jew, wages a long, bitter series of dream dialogues with the Deus ex Machina, in which he protests the basic moral injustice of the Akeda, the Biblical God's order to Abraham to sacrifice his only son Isaac on the

altar, pleasing some mad Divine whim. "Enough blood, enough sacrifice," Weintraub appeals to reason. Does Simmons concur?

Fall of Hyperion concludes Sol and Rachel's grim odyssey with the revelation that Satan is not God; rather, God=Love=Universe. To quote a central passage near the end of Fall of Hyperion:

"The Void Which Binds, the subquantum impossibility that carried information from photon to photon, was nothing more than love.... Love was as hard-wired into the structure of the universe as matter/antimatter.... There was room for some sort of God ... in the very warp and woof of things." (pp. 492-493).

And so Simmons the heretic ("The Computer Satan Runs the Show"), achieves catharsis through his frail and all-to-human (and too-machine) characters, turns things topsy-turvy, and arrives at an (AI-forbid) optimistic concluding note to this bloody saga: God is Love, and God rules all.

Short Review: by Aharon Sheer

Doomsday Book by *Connie Willis* (1992). Recommended by Sara Svetitsky. This tied for the 1993 Hugo award with Vernor Vinge's *The Fire Upon the Deep*. This is one of the best books I've ever read. Perhaps what I liked about it was its Politically Incorrect moral, which seems to be that the world is getting better all of the time, today is better than a hundred years ago, and vastly better than five hundred years ago. The heroine is a historian sent back to the 1300's to study the Middle Ages, who, as a result of a technical error, finds herself at the time of a terrible plague from which almost everyone is dying. (She, however, has been inoculated, and is in no danger.) At the same time, in the present from which she has come, a new and terrible disease appears, extremely contagious, and with a very high mortality rate. While her surroundings in the Middle Ages are fighting their disease, her compatriots in her own time are fighting too. Connie Willis portrays both the people of the past and the people of our near future very well. The same mix of bad versus good, foolish versus thoughtful, petty and self-righteous versus decent and self-sacrificing, exists both then and now, but technology has improved and we today are vastly better equipped to deal with new problems.

January 1994

מוסר וטכנולוגיה במד"ב - אופטימיות מול פסימיות

מאת יצחק בן-ארי

ז'ול וורן מול הרברט ג'ורג' וולס: איש החזון מול נביא התורבן.

בעיות של טכנולוגיה ומוסר העסיקו מאז ומתמיד סופרי מד"ב דגולים - מראשית ימיו של הז'אנר והיוו יסוד חשוב בהתפתחותו, שלמעשה תרם לעומק פילוסופי שנעדר מז'אנרים אחרים של ספרות. חיבור זה בא להאיר היבט זה רק אצל ארבעה מחשובי היוצרים של המדע הבדיוני, למרות שהיבט זה של המדע הבדיוני מופיע אצל מספר רב של סופרים. לשם כך אפתח במאה ה-19.

במאה ה-19 ובעיקר במחציתה השנייה, חזו הבריות בהמצאות חדשות בקצב שלא ידעו כמותו בעבר. פלא רדף פלא: העגלה ללא סוסים, המצלמה, מנורת החשמל. ז'ול וורן, סופר צרפתי מתקופה זו (1828 - 1905) ידע להשתמש בחידושי המדע והטכנולוגיה של תקופתו ולהוסיף מעט מדמיונו כדי להראות כיצד מועיל המדע לבני האדם החל מ"עיר בלב מדבר" שמוקמת על ידי ממציא בעל חזון; קפיטן

נמו, ששט בצוללת "עשרים אלף מיל מתחת למים"; פיניאס פוג שמצליח לטייל "מסביב לעולם ב-80 יום", באמצעות חידושי הטכנולוגיה וזוכה בהתערבות; וכלה ב"מסע אל הירח בכדור תותח". אמנם פה ושם הראה הסופר כיצד ניתן לנצל לרעה את המדע כמו למשל ב"קרית השטן", שבה ממציאים כלי נשק חדשים שזורעים חורבן והרס בסופו של דבר. היו אף היסטוריונים ופילוסופים שראו בספר זה נבואת חורבן, שהתגשמה במלחמת העולם הראשונה. או אף בספרו "דגל המולדת", שבו מדען צרפתי, שממציא חומר נפץ חדש, מתבודד באי שומם ומחסל אוניות מלחמה שצרות עליו בעזרת המצאתו עד שלבסוף הוא מחוסל בעצמו על ידי אוניה צרפתית משום שאין הוא מסוגל לירות באוניה המניפה את דגל המולדת. למרות כל אלה, הנעימה הכללית בספריו הייתה אופטימית בדרך כלל ושיקפה את ההתלהבות של תקופתו מההישגים החדשים של האנושות במדעי הטבע והטכנולוגיה.

כמעין משקל נגד לז'ול וורן ניצב הרברט ג'ורג' וולס האנגלי (1866-1946) שבכתביו חזה חורבן ואסון שבאו כמעט תמיד כתוצאה משימוש בלתי שקול ולא אחראי בהמצאות המדע ובטכנולוגיה. כך למשל ב"אי של ד"ר מורו" מדען מרושע, שבאמצעות ניסויים ביולוגיים הקנה לבעלי החיים באי שלו אינטליגנציה אנושית, נספה כתוצאה מהתמרדות של החיות. (מעניין ששנים אחרי כן הושפע סופר המד"ב האמריקני תיאודור סטרג'ון מסיפור זה וכתב סיפור בשם "אל בזעיר אנפין", שבו מתואר מדען שמתבודד על אי וממציא יצורים קטנים שבעזרתם הוא מגיע להמצאות חשובות. אך בניגוד לסיפור של וולס היצורים שהמציא המדען מצילים את חייו מפני אויביו. אחד מחיבוריו הוא חוזה את הטנק, שמטיל את חיתתו על אלפי חיילים גרמנים, לקראת סוף מלחמה"ע הראשונה. ב"אנשים הראשונים על הירח", נרצח המדען שהגיע ראשון לירח יחד עם צעיר אנגלי על ידי גזע הנמלים השליט, לאחר שנבהלו מתיאורי הזוועה של מלחמות בני האדם. אך לא רק בני האדם מסוגלים למעשי רשע כפי שמראה ספרו המפורסם ביותר, "מלחמת העולמות". בספר זה דווקא בני המאדים הם הפולשים הזורעים הרס וחורבן על פני כדור הארץ. אירוני הדבר, שרק בזכות החיידקים ניצלים בני האדם מהשמדה. בספר אחר שלו, "מזון האלים", מתאר וולס מלחמה טוטאלית נוספת בין בני אדם שהתפתחו לענקים בזכות מזון מיוחד שהאיץ את פעולת הורמון הגדילה שלהם, לבין שאר החברה האנושית. בחיבור אחר בשם "העולם משתחרר" חוזה וולס את הפצצה האטומית כבר בשנת 1914!

למרות כל זה מופיעים פה ושם חריגים בהתייחסותו השלילית של וולס למדע. כך למשל, חיבר וולס ספר בשם "אוטופיה מודרנית" שבו תיאר כיצד בני האדם חיים, מאושרים ונטולי דאגה, בעולם שבו מכונות משרתות אותם ועושות כל מלאכה. כאנטיזה לספר זה, פרסם א. מ. פורסטר, מחשובי הסופרים והמבקרים באנגליה בתקופה זו, את יצירת המד"ב היחידה שלו - סיפור בשם "והמכונה עצרה", שתיאר כיצד עולם תת קרקעי עתידי נשלט בידי מכונה והופך את בני האדם לעבדיה. בסופו של דבר מצליח גיבור הסיפור לעצור את המכונה ולהגיע אל מעל לקרקע. את הסיפור "בארץ העיוורים", שמתאר מטייל שטועה בדרכו ונקלע בטעות לארץ שבה הבריות נעדרות חוש ראייה ואף אינן מכירות בקיומו, ניתן לראות כאלגוריה לבני אדם צרי אפקים ואטומים לחידושים של תקופתם. ברור אפוא כי המדע מצטייר כאן באור חיובי. לימים, כתב דיימון נייט פרודיה משעשעת על סיפור זה שאותה כינה "בארץ האדיבים" (ובאנגלית "THE COUNTRY OF THE KINDS", על משקל BLINDS).

בחלוף השנים הלכו ההמצאות האנושיות ונהיו מורכבות יותר ועימן אף המציאות שהושפעה מהן. בה במידה אף גדלה השפעתן, לטוב ולרע על בני האדם. רעיונות חדשים הופיעו.

אייזק אסימוב מול ג'ק ויליאמסון - הברכה והקללה שברובוטים

הרובוטים של אסימוב

בתקופה שלאחר מלחמה"ע השנייה הומצאה והתפתחה טכנולוגיית המחשבים בצעדי ענק. בנושא חשוב במסגרת טכנולוגיה זו - הבינה המלאכותית - בלט אייזק אסימוב האופטימי. אסימוב (-1992) (1920) ידוע בראש וראשונה כממציאם של שלשת חוקי הרובוטיקה שמהווים למעשה יישום של התפיסה התועלתנית, שהיא תורת הפילוסוף האנגלי בן המאה ה-18 ג'רמי בנתם, לפיה יש להשיג מירב התועלת למספר המירבי של בני האדם (the greatest happiness of the greatest number) כך זה בספר

הרובוטים הראשון בסדרה "אנוכי הרובוט" וביצירות מאוחרות יותר כמו "רובוטים של שחר" (שם אף נוצר חוק האפס שמעמיד את האנושות בדרגת חשיבות עליונה ומעל לאדם היחיד, ברוח התועלתנות).

לעיתים ניתן לראות דרך רובוטים אלה יחס אירוני ומשועשע כלפי האדם. כדוגמא, בספור "ניצחון שלא בכוונה" שבאנתולוגיה "בארץ הרובוטים *THE REST OF THE ROBOTS* מתכננים בני צדק פלישה למושבת בני האדם שבגאנימיד (אחד מירחיו של צדק) והשמדתם. לאורך כל הסיפור הם מנסים להשמיד את הרובוטים בחשבם בטעות שהם בני אדם אך נכשלים ומחליטים לאור כישלונותיהם לחתום על הסכם שלום עם בני האדם. לדעת כותב שורות אלה, אסימוב שכתב סיפור זה בתקופת המלחמה הקרה, התייחס ללא ספק למציאות של תקופתו שבה היה שרוי העולם בסכנת השמדה ממשק גרעיני (שנת 1964) בהמשך אראה כיצד ממשיכה סכנה זו להציק לאסימוב, ביצירות נוספות. בסיפור זה ניתן לראות אפילו יותר מהתייחסות מרומזת באשר לפסיכולוגיה האנושית כפי שהיא נתפסת דרך חוקי הרובוטיקה.

אכן, ניסיונות ראשוניים אלה בולטים ביתר שאת ביצירות המאוחרות יותר של אסימוב משנות ה-80. כוונתי היא בראש וראשונה לספר "רובוטים של שחר" וספר ההמשך "רובוטים ואימפריה", שהינם ספרי המשך, שחוברו לאחר הפסקה של כ-20 שנה, ל"מערות הפלדה" ו"השמש העירומה". גיבורם הראשי של ספרים אלה הוא השוטר בן כדור הארץ, אלישע ביילי, שנקרא על ידי החללאים (בני אדם שהיו ראשונים להתיישב על עולמות אחרים מחוץ לכדור הארץ) לפתור תעלומות רצח. בסדרה זו בולט הרובוט דמוי האדם דאניל ובשני הספרים האחרונים הרובוט המיכני והלא מתוחכם לכאורה, גיסקארד. הם מסייעים לביילי, וגיסקארד אף מפתח בספר האחרון את חוק האפס. חוק זה מתגלה כחשוב לאין ערוך ביצירות המתרחשות מאוחר יותר מבחינה כרונולוגית (אך לא בהכרח מבחינת זמן הכתבן!)

בספר "רובוטים ואימפריה" מתואר מנדאמוס, מדען אורורי מרושע ונטול מעצורים המנסה להפוך את כדור הארץ לרדיואקטיבי וכך להכות את אנשי ארץ והמתנחלים אויביו מכה ניצחת. גיסקארד יכול לעצור בעד מנדאמוס אך אין הוא מונע בעדו בסופו של דבר. הסיבה לכך נעוצה באורח אירוני בחוק האפס: להערכתו של גיסקארד כדור הארץ הוא "גורם מיסטי הבולם את המתנחלים". בעצם אי מניעה זו מוצא גיסקארד לנצח מכלל פעולה משום שאין הוא יודע בוודאות: "מה אם ההשקפה השנייה היא הנכונה - בסופו של דבר - והחללאים ינצח ו- והגלקסיה - תהיה ריקה מאדם."

מעשה זה התגלה כמכריע לקראת התפתחותה של האימפריה הגלקטית אלפי שנים מאוחר יותר. אילולא מעשה זה, לא היו נוצרים שני המוסדות שבטרמינוס, טראנטור, וגאייה, עשרת אלפים שנה לאחר מכן. חוק האפס הוא המסייע לדאניל לכוון את התפתחות האנושות לכיוונים אלה. לולא דאניל לא היה הארי סלדון ממציא את הפסיכוהיסטוריה כפי שמסופר לנו ב"בטרם המוסד".

למעשה, הקונפליקט שמתואר בסדרת "מערות הפלדה" הינו עמוק יותר מכפי שנדמה לנו במבט ראשון. מדובר בבני אדם, בני כדור הארץ, שמאסו בצפיפות ובתנאים הקשים, ויוצאים להתנחלויות בכוכבים אחרים בכוחות עצמם תוך מאבק בתנאים קשים. מול המתנחלים המשגשגים ניצבת קהילה מנוונת של חללאים - בני אדם שהתיישבו מאות שנים קודם לכן בכוכבים אחרים אך תלותם המוגזמת בטכנולוגיה הרובוטית גורמת לשקיעתם שמתבטאת במספרם הזעום. מוטיב, או חשש, זה מלווה יצירות נוספות של אסימוב. אסימוב, לצד התלהבותו מהרובוטים פרי עטו, מציג את החשש מהסכנה הנשקפת לאדם כתוצאה מתלות מוגזמת בטכנולוגיה. בספר "קץ כל זמן" מתוארת תחנת זמן שמדעניה משפיעים על ההיסטוריה האנושית באמצעות המסע בזמן, כך שרק מספר מינימאלי של בני אדם ייפגע. (האין זה מזכיר את חוק האפס?) בסופו של דבר, מושמדת תחנה זו בעקבות יוזמה של בני אדם מהעתיד הרחוק, לאחר שהם מגלים שבחממה שיוצרת התחנה, עתידה האנושות לגווע מניוון. כאן מובעת הסכנה שכדור הארץ, ללא הדאגה האימהית של התחנה, יושמד ממשק גרעיני לפני שהאנושות תגיע אל הכוכבים. (הארלאן, איש התחנה וגיבור הספר מחליט להשמיד את תחנת "כל זמן" בראשית שנות ה-30.) אך ההחלטה על סיכון נורא זה נפלה על מנת שבעתיד רחוק יפתחו בני האדם את האימפריה הגלקטית שלהם על פני כוכבים אחרים. ברירה דומה לזו עמדה בפני גיסקארד.

ג'ק ויליאמסון והסיוט האנושואידי

אצל ג'ק ויליאמסון האמריקאי (1908–) הופכת סכנה זו לסיוט. ממציא בשם וורן מנספילד בונה את האנושואידיים בעזרת סריג שמבוסס על כוחות פיזיקאליים חדשים שהוא מגלה. הוא בונה את האנושואידיים, יצורים מכניים בעלי אינטליגנציה, על מנת לשים קץ למלחמה שכמעט הרסה את כוכבו. האדם ניצל מכיליון אולם כמו המדען מ"פּרנקנשטיין", סיפורה העתיק של מרי שלי, הופך הוא לקורבנם של יצורים אלה. האנושואידיים נוחתים על כוכבים שונים שבהם גרים בני האדם על מנת להציע את שירותם כלשונו של חוקם הראשוני "להגן ולציית". האדם הופך לאסירם של יצורים מלאכותיים אלה ובסיפור הראשון בסדרה "בידיים פשוטות" מתואר כיצד נכשל ניסיונו של וורן מנספילד להשמידם וכיצד משתלטים האנושואידיים אף עליו.

מן הראוי לציין שבדומה לאסימוב ביחס לרובוטים שלו, האנושואידיים אינם מתוארים במונחים של רע או טוב מוחלטים: האנושואידיים מצילים את בני האדם במקומות רבים מחיים קשים ולעיתים אף מכיליון. בספר ההמשך "האנושואידיים" מנסה קבוצה של בני אדם בעלי תפיסה על חושית לשנות את החוק הראשוני של האנושואידיים כדי שבני האדם יוכלו להיות חופשיים ואדונים לגורלם אך היא נכשלת. בספר המסכם את הסדרה "המגע האנושואידי", מנסה צוות ההצלה שמורכב מאנשים ספורים על כוכב מרוחק בשם קאי, לגלות מחדש את הטכנולוגיה הרדומגנטית של מנספילד והאנושואידיים כדי למצוא דרכי הגנה מפני האנושואידיים. קומץ אנשים זה הוא היחיד שמאמין בקיומם של האנושואידיים מקרב אנשי קאי ומלילי, הכוכב השכן.

קט קירון, בנו המתבגר של מנהיג קבוצה זו בורח מהאנושואידיים לאחר פלישתם למלילי ומחפש מקלט בקרב בני שבט הלליו. לשבט זה חסר כל שימוש בטכנולוגיה מכאנית; אנשיו אפילו אינם נוהגים לעטות בגדים על גופם. ספר זה מסתיים בניצחונם של האנושואידיים, שאחת ממטרות פלישתם לקאי ומלילי הייתה להגן על תרבות הלליו ובניה מהרס. האנושואידיים אינם מציעים ללליו את שירותם כי אין הם זקוקים לו. באחד הדיאלוגים של קט קירון עם האנושואידיים (שתופסים אותו בשלב מסוים) קט מתריס כנגדם שאין הוא רואה כל צורך ביצורים מסוגם.

האנושואידיים משיבים שהרצון לחופש והדחפים ליזמה חופשית ותחרותיות הם שקידמו את האדם מבחינה טכנולוגית והביאו להישגיו; אולם כעת מהווים הישגים אלה - בידיו הלא אמונות של האדם - סכנה לאנושות כולה ולכן הם באו לשאת במשא האחריות הזוה. בלשונם של האנושואידיים: "האבולוציה שלכם החלה כתוצאה מהאינטראקציה שבין שני תהליכים מנוגדים. אלה הם התחרותיות ושיתוף הפעולה. תחרות לצורך הישרדות יצרה בעלי חיים מלאי חיות ותוקפנות. שיתוף הפעולה ביניהם יצר את החברה והציוויליזציה. בתנאים פרימיטיביים תפקדו שני התהליכים ככל הנראה בהרמוניה. אולם בבוא הטכנולוגיה המתחכמת (HIGH TECHNOLOGY) נהרס המאזן שביניהם. תוקפנות בלתי מבוקרת הייתה לאיום ממאיר. אנו נוצרנו כדי להציל את גזעכם." נראה כי מבחינה מסוימת מסכים ג'ק ויליאמסון עם טיעון זה. הלא כך קרה לבני קאי במאות הראשונות להתיישבותם שם (בני קאי הראשונים היו מתיישבים שברחו מהאנושואידיים, בהנהגת נכדו של וורן מנספילד). אלו הן המאות השחורות בהן אנשי קאי כמעט השמידו את עצמם בחרב. מסכנה דומה ניצלו הלליו וכך אף קט קירון שמתחוויר לו שאביו האמיתי הוא בן לליו.

ניתן אף לראות את האנושואידיים כמשל מודרני על הסכנה שבהשתעבדות לטכנולוגיה מתחכמת. ברם, המוצא היחיד שמציע ויליאמסון הוא חיים נטולי מיכון כדוגמת הפרא האציל של רוסו. כבר ראינו כיצד בביררה דומה לזו שעמדה בפני וורן מנספילד בחרו הארלאן מתחנת "כל זמן" והרובוט גיסקארד במתן חופש לאדם לקבוע את עתידו ללא גורם חיצוני.

תסביך פרנקנשטיין שממנו סובלים ג'ק ויליאמסון וגיבוריו האנושיים מקבל לבוש הומוריסטי וקליל אצל אסימוב. אסימוב עצמו מתאר תסביך זה בהקדמה לספרו "בארץ הרובוטים". כפי שכבר צוין, אין שחור ולבן אף במציאות האסימובית ובסופו של דבר זוכה האנושות להשגחתו של הרובוט דאניל כפי שמתברר באחרון ספרי המוסד "המוסד וכדור הארץ" וכדור הארץ מושמד והופך ל"אבן בשמים". מסתבר שמיליוני הכוכבים עליהם יושבים טריליוני בני אדם עדיפים על עולם אחד ייחודי ועשיר ככל

שיהיה העלול להנוק את האנושות. ראינו אפוא שני פנים לטכנולוגיה המתוחכמת בהשפעתה על החברה האנושית; ושני כיוונים אפשריים שבהן האנושות עתידה להתפתח כתוצאה מהחלטות שונות בנוגע לברירה דומה שניצבת בפני גיבוריהם של שני סופרים אלה.

March 1994

Ed. Note: In February 1994, *CyberCozen* printed a satirical piece about the proposed adoption of phonetic English by the European Economic Community. As each part of the proposal was explained, the spelling of the continuation of the text was modified accordingly, until the complete version of phonetic English was used to finish the item. It was hilarious!

Letter to the Readers from Bill Silverman:

An article, ostensibly by Steve Hoffman, appeared in the February issue of *CyberCozen*, which reminded me of a short piece which I had read many years ago. I mentioned this to CyberUncle Sheer, who soon rematerialized, clutching *The Astounding Science Fiction Anthology*, 1952, Simon and Schuster. There, on page 247, attributed to Dolton Edwards (possibly a pseudonym of Phillip Klass) is the short piece, MEIHEM IN CE KLASRUM 1. A careful perusal demonstrated that it was structurally identical to Hoffman's screed, with several almost identical sentences and simple rephrasings. Well, to steal a phrase, "Plagiarism is the most sincere resort of envy."

But I had forgotten an important aspect of Edwards' contribution. It was a satiric tribute to George Bernard Shaw's campaign for a phonetic alphabet. (Interested readers are directed to *The Shaw Alphabet Edition of Androcles and the Lion*, 1962, Penguin Books.) This of course brought to mind GBS's many contributions to the field of Science Fiction.

It is not generally remembered that Shaw and a famous contemporary George, Herbert George Wells, were both Fabian Socialists. Of course Wells' contributions to Science Fiction are widely recognized, but Shaw's are less well known.

Foremost among them is his play, *Man and Superman*, in which he brilliantly elucidates the idea of the Superman, from his philosophical inception by Nietzsche to his ultimate realization as a result of Creative Evolution ("The Life Force", as Shaw personifies it). He dealt again with evolution in its Darwinian form in *Back to Methuselah* which spans the entirety of human development from the Adamic myth to "As far as thought can reach".

His interest in the field of medicine, and the ethical quandaries stemming from modern developments, is boldly presented in *The Doctor's Dilemma*, as is his fascination with revolution as displayed in *The Devil's Disciple*, ostensibly a historical drama, but actually one of Shaw's thinly disguised tales of time travel; the reader is also referred to *Captain Brassbound's Conversion*, *Arms and the Man*, and *Caesar and Cleopatra* as examples of this form. In all of these plays, and in others like them, Shaw injects a modern man with sophisticated Socialist views into a historical milieu for dramatic and moral purposes.

For the above reasons I suggest that George Bernard Shaw should be included in the pantheon of "Unsung Heroes of Science Fiction". I'm sure that you CyberNephews out there have your favorite nominations for this select congregation. I suggest that you submit your favorites to *CyberCozen* for future publication by our genial CyberUncle. I bashfully propose among possible candidates: John Milton, M.C.Escher, Joseph Stalin, John Lennon, Ariel Sharon.

Bill Silverman

Dear Bill,

My own opinion is that Steve Hoffman's version is head and shoulders above Dolton Edwards' "original". The problem with Edwards' is that his final sentences are a truly phonetic version of English; just what G.B. Shaw had in mind. It's only funny if you think that phonetic spelling for English is a joke. Steve's version ends up with phonetic English with a French accent -- just what the French-speaking bureaucrats in Brussels would like, even if they don't know it!

Short Review: by Aharon Sheer

Islands in the Net by Bruce Sterling (1988) **איים ברשת מאת ברוס סטרלינג**

I liked it, I liked it. Actually it's a rather boring book, too long and too draggy. The heroine suffers from a lack of strong human feelings (although this is explained by the background of her childhood; or, alternatively, she's just a typical American WASP, and I'd forgotten what they're like). So what's so good about the book? It's a very persuasive description of our world in about fifty years (no exact date given), a world in which atomic weapons have been Abolished (with a capital "A"), worldwide communication is available to everyone in the developed world (via one's wrist watch), and multinational corporations dominate world economics with a style reminiscent of the good old days of the Japanese corporations. Most of the world's work is done by people that in Israel today would be either in or near forced retirement age; hardly anyone in the developed world has children.

Besides a nice description of a small community in Texas, we have a description of the future in Grenada, Singapore, and Africa. I don't know anything about Grenada, but the other places are persuasive. On the whole (except for Africa) the book is optimistic (and I prefer optimistic books). I remarked in a December 1993 review that Bruce Sterling may have provided the delicacy and positive human feeling that I found in Bruce Sterling and William Gibson's collaboration *Difference Engine* as compared to William Gibson's book *Mona Lisa Overdrive*, and I think this book illustrates that. While some of this book was hard for me to get through (it put me to sleep), I'm glad I read it. By the way, it has been recently translated into Hebrew.

Note: I just read a passage in *The New York Review of Science Fiction* which describes much of the environment of Sterling's *Islands in the Net* although it is referring to another book entirely: "Ing's future world is easily recognizable to anyone who's read any post-Gibsonian sf: violent and over-teched, starkly polarized economically, dominated by exaggerated capitalist corporations, remarkably free of traditional political forces (nominal nation-states wield virtually no power), at once demeaning and super-empowering for individuals." (From a review of *Hot Head* by Simon Ings, reviewed by Robert Killheffer, April 1993.)

April 1994

Commentary: Why is Stanislaw Lem so little read by readers of conventional SF? by Aharon Sheer (based on a short talk given in January 1994)

My own experience with Lem may be indicative: Many years ago a friend recommended a book of his. I read thirty pages and gave up. It was silly, tiresome satire. After that, I avoided Lem.

What had happened?

The humor of Lem's works is Central European: farcical, satirical. Such satire is not interesting to most readers of conventional SF. For example, if you read *The Cyberiad*, you may well decide that Lem is not for you. Other books which you might want to avoid are *Fables for Robots*, and *Diaries of a Space Traveller*. Lem's opinion of himself as a writer of satire is clear: he compares himself to Jonathan Swift and to Voltaire, saying that his books have "a touch of Swift and of dry, mischievous Voltairean misanthropy." (All quotes here are from *Microworlds*, a collection of essays on and by Stanislaw Lem, edited by Franz Rottensteiner, 1984.)

Lem has also written reviews of nonexistent books. *A Perfect Vacuum*, for example, contains fifteen fictitious reviews of works to be published "sometime in the future but that do not exist yet." Similarly a small book (*Provocation*) is "a review of a fictitious two-volume tome ascribed to a nonexistent German historian" on the roots of the Holocaust. (Lem is himself a Holocaust survivor.) Lem says that these reviews are "a kind of science fiction".

Why did I start reading Lem?

Four years ago, in our club, Dr. Shlomo Kravitz, Full Professor of Psychology at Bar Ilan University, gave a talk on Lem's book *Solaris*. After that, I read *Solaris* -- it's a great SF book. Later on Dr. Kravitz gave a talk on *Fiasco*. I read that too, and in my opinion it too is one of best SF books ever written. I thought about it for many days after reading it.

BUT -- even Lem's serious SF books are not suitable for all SF readers:

Why:

- 1) They are often NOT pleasant, cheerful, optimistic books. They are RARELY just a GOOD READ. They leave you with something to think about.
- 2) Lem's aliens are REALLY ALIEN. There are NO fuzzy, bouncy, cheerful aliens, who learn English in no time, and become Man's Best Friend. For examples of more conventional SF aliens, see *Doone* by Anne McAffrey (admittedly not so bouncy), *The Speaker of the Dead* by Orson Scott Card, and *Downbelow Station* by C. J. Cherryh (not everybody's friend).
- 3) Lem is not seriously interested in future technology. For example, in Lem's *Pirx the Pilot*, a humorous series of short non-satirical conventional SF stories, which takes place about 2020, people wear mechanical watches, and the view screens in space ships are cathode ray tubes.
- 4) Lem's books must be read in translation; they were not written in English.

Fiasco in English was translated from the French. But it was originally written in Polish! The Hebrew translations of Lem are said to be much better than the English translations, since they were done by a professional Israeli writer of successful children's books.

Lem's works have never received either a Hugo or Nebula Award. One of the reasons seems to be that he has offended a lot of SF people. His most repeated criticism is one that capitalistic Americans would say is irrelevant. He complains that most SF is written to SELL, not to make a point. He wants SF to have both high literary quality and a high level of scientific accuracy. Yet many readers of Lem's works would say that he himself falls short in both of these areas.

Here are two examples of Lem's critical style:

1) "When an 'angry young critic' snubbed Asimov's *Nightfall and Other Stories* as old hat, Asimov put up the defense that his books, this year and for years previously, had sold excellently and that none of his books had been remaindered. Therefore he took literary merit for the relation of supply and demand, as if he were unaware that there have been world-famous books that have never been printed in large quantities. If we use this yardstick, Dostoevski is no match for Agatha Christie."

2) "In the beginning, it was totally incomprehensible to me why so many authors were erecting, viribus unitis, a common prison for science fiction. I believed that, according to the law of large numbers alone, there had to be, among so many, a considerable group at the top, as far as both writing abilities and scientific qualifications were concerned. (For me, the scientific ignorance of most American science-fiction writers was as inexplicable as the abominable literary quality of their output.) I was in error, but it took me a very long time to recognize it."

There are a very few SF writers that Lem does like very much; some examples: Philip K. Dick -- James Blish -- Damon Knight. One of Lem's critical essays is called "Philip K. Dick: A Visionary Among the Charlatans". Lem's criticism of Philip K. Dick is superb, and made me realize precisely why I didn't care for Dick's *Do Androids Dream of Electric Sheep?* Unfortunately I have been unable to find *Ubik*, which is Lem's favorite Dick book.

The editor of *Microworlds* wrote with respect to the Science Fiction Writer's of America (SFWA), which gives the Nebula awards: "in 1976 the Science Fiction Writers of America revoked Lem's honorary membership, following publication by an American press service of excerpts from an article of his in a German newspaper, sharply critical of science fiction. Officially, Lem's membership was withdrawn on technical grounds. Had Lem been less critical of science fiction, of course, the SFWA officers would have had no reason to read the bylaws of their own organization, and Lem would not have been treated so shabbily."

May 1994

***כל הביקורות להלן נכתבו על ידי דותן דימט ופורסמו במקומון "צומת השרון".

מהיום, כולנו נשזרק / דותן דימט

נירומנסר, מאת ויליאם גיבסון, תירגם: דני פלג, ספריית מעריב, 313 עמודים.

עשר שנים אחרי שהדי הפיצוץ המקורי שעוררה הופעתו הפכו לחלק מרעש הרקע הכללי שמאפיין את התרבות העכשווית, יוצא לאור בעברית ספרו הראשון של ויליאם גיבסון, *נירומנסר*. וידוי: המהדורה העברית היא העותק הרביעי של הספר שרכשתי. שני העותקים הראשונים נעלמו

במהלך פעילות מיסיונרית אינטנסיבית, שבה דחפתי את הספר בפרצופו של כל מי שנקרה בדרכי בהפצרה נרגשת של אתה-מוכרה-לקרוא-את-זה.

קראתי את הספר בגיל 15, וכשקראתי אותו שוב שבע שנים אחר כך, נדהמתי מכמות הטקסט שנצרב בזיכרון שלי מאז. לכן, לקרוא את **נירומנסר** בתרגום לעברית היא חוויה הדומה במשהו לפגישה מחודשת עם מישהי שהיית מאוהב בה בתיכון, ופתאום אתה פוגש אותה אחרי שעברה סדרת הקרנות וכימותרפיה, ואתה מזדעזע מהפיאה שהודבקה במקום השיער הנהדר שהיה לה, וחושש שאחרים כבר לא יוכלו לראות עוד את היופי שאתה יודע שמסתתר מאחורי פניה הנפוחות בצורה מעוררת דאגה.

תדריך: מדובר בספר מדע בדיוני, אחד מחופי ספרים שהזמין העורך המנוח, טרי קאר, מסופרים צעירים שהוגדרו בראשית שנות השמונים כמבטיחים. רובם הגשימו במהלך הזמן הרבה מהפוטנציאל שהיה גלום באותם רומנים ראשונים, אבל רק גיבסון הפך לאיקון תרבות זוטר בזכות אותו ספר ראשון, **נירומנסר**, אותו כתב גיבסון כשהוא מונע על ידי "הפחד הנורא שלי מפני איבוד ענייניו של הקורא".

הוא סיפור פשע עתידי, תזזיתי ומסוגנן, המתרחש בשוליים הפלייליים של עולם הנשלט על ידי תאגידי ענק ויותר מכך על ידי השתכללות טכנולוגית בלתי מרוסנת.

בנירומנסר, הטכנולוגיה הופכת דביקה ופולשנית, היא דולפת לרחובות ונשזרת במערכות עצבים. תוכנות נטענות ישירות למוח, חוויות חושיות מוקלטות נמכרות כמו ווקמנים ופושעי המחשב מחזירים את תודעתם לתוך רשת המחשבים העולמית, הלוכשת צורה מוחשית כמרחב מדומה, התגשמות אותה אשליה שיש לכל משתמש מחשבים או שחקן משחקי וידאו, התחושה שהמסך הוא רק חלון ומעבר לו קיים עולם אחר.

את ההצלחה המיידית, המתמשכת והמתפשטת של גיבסון ניתן לזקוף לזכות החוש הנדיר שלו לשפה, יכולתו לדלות או להכליא מילים וביטויים משטף תרבות הפופ, לטעון אותן בעוצמה תיאורית ולחשל מהן פסקאות דחוסות ועשירות, מזמזמות מאדרנלין. בעזרת תחושות בטן, גיבסון הצליח לתאר יפן עתידית, שנראית משכנעת ליפנים בלי שהיה מעולם ביפן, ולטוות תמונות של תקשורת מחשבים שילהיבו מכורים לדבר כשהוא מתקתק על מכונת כתיבה.

המציאות שגיבסון משרטט לפי אותן תחושות בטן איננה ממש עתידנית, אלא היא תרגום של המציאות העכשווית לשפת המדע הבדיוני, תהליך שמאפשר לגיבסון לחשוף את פני השטח שמתחת לקצף ההווה היומיומית. אצל גיבסון, כולם עדיין לובשים ג'ינס ומשקפי שמש, 100 שנה בעתיד, והיפנים עדיין חולשים על כלכלת העולם. אבל התאגידים הענקיים מתוארים כסופר אורגניזמים בעלי מטרות לא אנושיות, האינטימיות הנוצרת כיום בין האדם והמכשור שלו נלקחת לקצה, ותקשורת המחשבים מתרחשת בעולם מקביל, גרסה טכנולוגית של השמים והשואל וגם מטאפורה גשמית לזיכרון האנושי. העובדה שהרבה מכוחו של גיבסון בא לו מהשפה הופכת את מלאכת תרגומו לשפה אחרת למסכת פזצטות בשדה מוקשים. אין פלא שמתרגמים מיומנים של מדע בדיוני כמו עמנואל לוטם בחרו לעבוד עם טקסטים רכים יותר, כמו **"איים ברשת"** של ברוס סטרלינג (שמשתייך, כמו גיבסון, לזרם הסייברפאנק במדע הבדיוני), והשאירו את **נירומנסר** לדני פלג, שזו עבודתו התרגומית הראשונה. פלג מסתער על המלאכה ואני מקשיב להתפוצצויות. לפלג ולעורכת שלו, מרי רייזל, יש כנראה איזה טאבו על שימוש במילים אנגליות שהתאזרחו בסתר, למעט קללות. בולשיט זה בולשיט, אבל טיסן אולטרה לייט זה זעירקל, וכאשר שומעים "ווייס-אוור", כלומר דברי קריינות על רקע תמונה, אנו קוראים שזה "על-קול". כמו כן, ההמצאות הלשוניות של פלג (וצריך כאלו פה) מסורבלות. המונחים שגיבסון משתמש בהם הן הכלאות טבעיות למראה בין מלים מוכרות, הן מחליקות לנו ביעף ליד האוזן ורק כשחושבים על זה מסתובבים ושואלים "מה?" בעברית המונחים הופכים למכשולים, כאילו פלג העביר קישוט שגיבסון הניח בשולי הדרך למרכזה. כאשר הגיבור משזקק תמשיג קושחה של הדיקסי שטוחקו למחשב שלו, אתה מתגעגע לימים בהם האברייני ירה בחייזר עם הנפצר.

חלומות מצופים כרום / דותן דימט

נגיף-עיר, ריצ'ארד קאדריי, תרגום דוד חנוך, ספרית מעריב, 279 עמודים

כבר בעמודים הראשונים של ספרו של קאדריי מכה בך תחושה עצומה של דג'ה וו. פושטק מסומם עם מחשבות רצחניות עובר ברחובות שטופים בניאון וטינופת. זקנות בשוק מוכרות רכיבי מחשב

מוברחים, שיפודי עוף, בדים, קמיעות ורובוטים מקולקלים. העיר שורצת אנשי יאקוזה, אירופאים מלוקקים וכנופיות שנבדלות זו מזו בעיקר בסוגי האלקטרוניקה שבחרו חבריהן להשתיל בגופם. בעמוד 19, אנשים עם תקעים בבסיס הגולגולת משחקים משחקי מחשב ואתה אומר סטופ. בסרט הזה כבר הייתי. הרי ספר המדע-בדיוני הראשון בסדרה הזו של ספרית מעריב, **נירומנסר** של ויליאם גיבסון, היה אותו דבר!

אם מישהו חוץ מההורים שלי קרא את הביקורת על **נירומנסר**, הוא אולי זוכר שדי התפייתי על גדולתו של גיבסון, גיבור נעוריי. האם קאדריי מעתיק ממנו? יכול להיות. מצד שני, גיבסון לא המציא שום דבר ממש חדש. במדע-בדיוני כולם גונבים מכולם, משאילים, משחקים, משפרים. גיבסון לא אחראי לכל גל הדברים שנכתבו בסגנון הסייברפאנק, אלא רק רכב בראש הגל הזה. קבוצה שלמה של סופרים כותבת חומר מאוד דומה. המבקר אד בריאנט טען שכולם אנשים ששמעו יותר מידי לו ריד. כיוון שקאדריי (בעצמו מוזיקאי רוק) מצטט את טום וייטס בראשית הספר ונותן מחווה לבריאן אינו בעמוד 20 (להקה בשם 'טייקינג טייגר מאונטין'), אני שם מזומן על השולחן שהוא יותר מושפע מריד מאשר מאסימוב. בסך-הכל סופרי מדע-בדיוני לא צומחים בוואקום וסביר להניח שלא רק רוברט היינלין ופיליפ ק. דיק מזינים את דמיונם.

בכל אופן, נראה שעכשיו, עשר שנים אחרי שהתחילו לחשוב בארצות-הברית ש'סייברפאנק' זה קול, כשאפילו אמיר קמינר מדבר על זה (מדובר בתופעה), ספריית מעריב החליטה להביא את זה לקהל הישראלי, ובגדול. ככה זה, עשרים שנה אכלתם על-חלל ונפצרים, מהיום תלמדו לעכל פאנקיסטים מסטולים עם טרנזיסטורים בתחת.

אבל יש **בנגיף-עיר** יותר מאשר מיחזור (מוצלח למדי) של גיבסון. יש לו מהות משלו, ונקודת המפתח להבנת המהות הזו היא מקום ההתרחשות. לוס אנג'לס, עיר האשליות. ריימונד צ'אנדלר מיקם את ספרי-הבלשים שלו בלוס אנג'לס, עיר שטופת שמש ושחיתות, עם גיבור פגום וציני שמקלף בציפורניים את המסכה הזוהרת מעל פניו האמיתיות והמרקיבות של העולם. קאדריי מתרגם את צ'אנדלר למאה ה-21.

הגיבור הפגום כאן הוא ג'וני קבלה, לא בלש אלכוהוליסט עם עבר משטרתי אלא סוחר סמים (ומשתמש לא קטן בפני עצמו) עם עבר כקלגס ב'וועדה לשלום הציבור', הארגון הפשיסטי המנהל את לוס אנג'לס. המסכות הזוהרות שחיפו בעבר על העיר כבר נסדקו כולן, ומה שנחשף מתחתן הוא גיהנום עירוני מכווער להדהים. קאדריי מפליא בתיאורים קודרים של תפאורות הוליוודיות גרנדיוזיות שהוסבו למגורי-פליטים, מבנים תעשייתיים מונוליתיים שפניהם חרוצים בגרפיטי שנכתב בחומצה, רוחות מדבר שממלאות בחול את הרחובות ההולכים וננטשים על ידי בעלי היכולת, בעוד רובם של הנותרים גוססים ממגפה מסתורית. ברקע, מלבד המגיפה הנגרמת על ידי וירוס לא-משכנע, פרי נשק ביולוגי שהוא מין עירבוביה של צרעת, הצטננות וסיפיליס, יש גם מלחמת-עולם קרבה בין אמריקה-יפן והפדרציה החדשה של פלסטין, וחיזורים מסתוריים על הירח שנותרים חידה בשולי העלילה עד הסוף.

לא רק שגיבורו של קאדריי הוא פיליפ מארלו עדכני, גם העלילה מחליקה על פסים ששומנו היטב כבר בעשרות סרטי פילם נואר. הגיבור חולף דרך שורה של ביבים, בארים ובתי-כלא ונתקל במפקדי משטרה מושחתים, סוחרי סמים ידידותיים יותר ופחות ומהפכנים שחיים בביוב ומספקים שירותי רפואה אסורים. בדרך הוא צורך המון סמים (תיאורי הסמים פה מתקרבים בכמות ופירוט לתיאורי האוכל ב'חמישיה המפורסמת' לאניד בלייטון), מזיין קצת (אבל בשלישיה), עובר המון טיפולים רפואיים וחוטף הרבה מכות. בסוף מישהו מכוון אליו אקדה ומסביר לו מה קרה.

ובדומה לבלש הצ'אנדלרי, גם כאן זה לא בדיוק משנה מה קרה. מה שחשוב הוא גילוי האמת, וכמו אצל צ'אנדלר, גם כאן האמת היא לא מי עשה מה למי, אלא מה יש מאחורי כל זה. אבל קאדריי לא מראה לנו את השחיתות מאחורי הזוהר. העולם של ג'וני קבלה כבר מושחת עד היסוד בעמוד הראשון, ומתדרדר משם בהתמדה.

מה שיש פה היא עדכון של הבלש המוכר לפי עקרונות הבודהיזם. גם הכיעור התזזיתי שעושה העיר הגוססת הוא אשליה, מאיה, שקר העולם הגשמי. מתחת לחלומות המצופים בכרום הסייברפאנק נמצאת השלווה של האי-קיום, הנירוונה. תשאלו את קורט קוביין.

הביאו לי כסף למכולת \ דותן דימט

הביאו לי את ראשו של נסיך החלומות \ רוג'ר זילאזני ורוברט שקלי \ הוצאת עם-עובד, 308 עמודים מיותרים.

זילאזני ושקלי עושים חסד מסוים עם הקורא בספרם האחרון: אין צורך לקרוא בו הרבה בכדי לקלוט שהוא ספר די מחורבן. אנשים סלחניים שאין בפייהם מילה רעה על איש יאמרו אולי שהוא "חביב למדי", אבל אותם אנשים לא ישתמשו במילים בוטות יותר גם בבואם לתאר את המגיפה השחורה, ויש להתייחס להערכה כזו בחשדנות הראויה.

מה בעצם יש לנו כאן: זילאזני ושקלי הם שני סופרים שאינם נעדרים כישרון, ואשר רכשו בזכות את חיבתם של קוראים ישראלים. ספרים קודמים של זילאזני (כולם בהוצאת עם-עובד) כוללים את **אדון האור** וסידרת הפנטסיה המצוינת **אמבר** (בעיקר מומלצים חמשת הספרים הראשונים, שאזלו לפני שנים). שקלי זכור לטובה בזכות סיפוריו הקצרים שהתפרסמו ב"**פנטסיה 2000**" ז"ל (מגזין אהוב ששמו וודאי לא אומר כלום למי שגילו מתחת לעשרים), וכן ספרי המד"ב הסטיריים שכתב בשנות השישים, ביניהם **אלמות בע"מ** (שעובד לסרט הבינוני **פריג'אק** תוך כדי השמטה שיטתית של כל האלמנטים המעניינים שבו).

הפעם רוקחים השניים מהתלת-פנטסיה קלילה, על שד זוטר הטוחן שמירות בשאול, אשר שואף לרומם את מעמדו על ידי העלאת יוזמה מקורית לתחרות המתקיימת בין כוחות האור וכוחות החושך לרגל האלף הראשון לספירה. הצעתו של השד היא לשחזר את אגדת היפיפייה הנרדמת בתנאי מעבדה, כך שסיום האגדה יהיה רע ומר, דבר שיהווה ניצחון רוחני של כוחות הרשע. ליישום הרעיון הוא מגייס את עזרתם של מכשפה וגיבן, חותם על ארמון מכושף באפסנאות, ותופר נסיך ונסיכה מחלקי גוויות כמעשה פרנקשטיין. כמובן שיש הסתבכויות. המון הסתבכויות.

יש כמה וכמה דרכים לכתיבה משותפת של ספרים, אבל נראה לי שזילאזני ושקלי משתמשים כאן בשיטה שהשתמשתי בה בכיתה ז': כל אחד כותב פרק ושולח לשני, שחייב לכתוב את פרק המשך. באופן הזה, כל אחד חייב להוציא את הגיבורים מתוך התסבוכת שאליה זרק אותם הכותב הקודם, ואז להכניס אותם לתסבוכת חדשה. שקלי וזילאזני יכולים לכתוב דבר כזה מתוך שינה, וכנראה עושים זאת. אין כאן זכר אפילו למגע-יד חולף של מוזה שתקנית בחצי מישרה. זילאזני ושקלי מטיחים בקוראיהם צרורות לא-מבוקרים של קלישאות פנטסיה שמקומן בבידעם: גמדים, דרקונים, מלאכים, הרפיות ואלים מהמיתולוגיה היוונית. אפילו סנטה קלאוס, שהחליף את ישו ככוכב האמיתי של הכריסטמס, צץ כאן במהלך ביקור בקוטב הצפוני, קפוא וחרמן.

לכן למרות כל התסבוכות השונות והמשונות שצצות, אין שום בניה של מתח, כי הוא מתפוגג פרק אחד בדיוק לאחר שנוצר. לכן כל ההתרוצצויות התזזיתיות מסצנה עבשה אחת לשנייה נראות כניסיונות חסרי משמעות למלא עמודים. במקום סיבוב מסחרר ברכבת-הרים, הקריאה כאן פחות מותחת מנסיעה על פני פסי ההאטה התמירים של כפר-שמריהו. וכשמסתים הספר, השטה נותר מלא שיירי-רעיונות שנוזקו לזירה ולא פותחו, כמו למשל גליוטינת-בובות שמביא השד כמתנה לילדה, או שפע הג'דג'טים המכושפים שנשלפים ונשכחים אחרי תריסר עמודים. ברגע שצמד הכותבים מגיע לסיום, הם אורזים והולכים לאסוף את הצ'ק. ככה זה כנראה כשסופרים צריכים לעבוד לפרנסתם. האפשרות האחרת, שהם כתבו את הספר להנאתם, היא נוראה מידי מכדי להעלותה על הדעת.

July 1994

Shades of Mars (or Good Things Come in Threes) by Bill Silverman

I've just finished *Red Mars* by Kim Stanley Robinson (1993) -- according to Gene Wolfe, "simply one of our best writers". Gene and I are in accord on that -- *Red Mars*, the first of a trilogy, is the best novel of interplanetary colonization that I have ever read. Arthur C. Clarke, himself the author of a pretty good novel about the colonization of Mars, *The Sands of Mars*, calls it "The best novel on the colonization of Mars that has ever been written."

The latter quote is from the back cover of the Bantam Books paperback edition of *Red Mars*. The former is from the front cover of the Orbit paperback, *Icehenge*, copyright 1984! That book was also about the colonization of Mars, and consisted of three loosely linked novellas. Its subject was the rediscovery of the (failed) Martian revolution, and its subtext was the fragility of historical memory.

At first glance, *Red Mars* bears a casual resemblance to the first part of *Icehenge*: they both deal with Mars and with a revolution against oppressive authority (the despicable "Committee" in *Icehenge* and the "Transnationals" in *Red Mars*); in both stories people live very long lives (life expectancy upwards of six hundred years and rising); in both some of the revolutionaries withdraw from the rest of society, to pursue Utopian plans in the "Chaos", an inhospitable region in the wilds of Mars; and in both Mars is being terraformed.

But *Red Mars* is an altogether more mature and powerful novel than *Icehenge*.

Its characters leap from the page, its plot is intricately structured and beautifully balanced (except of course for the unresolved aspects which are preparation for the second volume of the trilogy), and its science is hard and detailed and integral to the plot. But perhaps its strongest feature is its socioeconomic/political background which grows out of the characters and their situation in a thoroughly organic fashion. As a bonus, the Aereology is fascinating and neatly woven into the story.

Had I only read *Icehenge*, I would be full of praise for Robinson. I would recommend it of course, but I **IMPLORE** you to read *Red Mars*.

Do not miss *Green Mars* (now available in paperback, although, alas, not yet to me) and the forthcoming *Blue Mars*.

August 1994

התגברות על מחסום הזמן בשידורי רדיו, בספרי מדע בדיוני מאת: אריה סתר

תרבויות תבוניות, שאנו חושבים שאכן קיימות ביקום, נמצאות במרחקים גדולים אחת מהשנייה, לכן הסיכוי ליצירת מגע ביניהן הוא קלוש. אם נתעלם מטכניקות שהן בדיוניות בשלב זה ונתרכז בדרך טכנולוגית המוכרת לנו כיום, הרי שהדרך ליצירת מגע בין תרבויות ביקום היא באמצעות שידור רדיו המתפשט במהירות האור. אך גם בעניין זה יש לנו בעיה - גם מהירות זו אינה מספקת, כיוון שהמרחקים בין התרבויות כאלה גדולים שהזמן בין השידור עד לקליטה הוא כזה ארוך שלא מתאפשר דו-שיח.

בספר *מגע (Contact)* של קארל סייגן, התקינו החיזורים ממסרי רדיו אוטומטיים במקומות שונים. אחד מהם היה די קרוב (מספר שנות אור) לכדור הארץ וכשהוא קלט שידור רדיו אינטליגנטי (במקרה שלנו, שידור טלוויזיה), הוא שידר לכיוון שלנו בחזרה, מסר שכלל הוראות לבניית חללית שאפשרה לנו לטוס אליהם. רעיון דומה היה בספרו של ארתור סי קלארק, *2001 אידיסיאה בחלל*, שם זיהתה הישות התבונית את התפתחות החיים בכדור הארץ והשתילה במערכת השמש שלנו מנגנון שזיכה להתפתחות האלקטרומגנטית שלנו ואז יצא בפרץ של שידור (זוכרים את הבלוק השחור בסרט!?) גישה אחרת לחלוטין מתוארת בספר המדע הבדיוני 'א' *היא אנדרומדה* מאת פרד הויל וג'והן אליוט. חברה תבונית במרחק שנות אור רבות מאיתנו, אשר מבקשת להפיץ את תרבותה לעולמות רחוקים, שולחת תשדורת רדיו כלל כיוונית (שידור כזה דורש אנרגיה רבה - הרבה יותר מתשדורת המכוונת לכיוון מסוים בלבד). כאן נפתרה הבעיה של זמן מעבר השידור וקבלת התשובה עליו, בכך שהשידור נועד להיות מעיקרו חד-כיווני. יוזמי השידור תושבי אנדרומדה, כלל לא ציפו לתשובה עליו; מי שיקלוט - יקלוט התשדורת נקלטה במצפה רדיו-אסטרונומי בכדור הארץ ולאחר שפוענחה הוברר שנכלל בה מידע לבנייתו ותכנתו

של מחשב ענק. שלא כמו בספרו של סייגן, כוונתם של שולחי המסר לא הייתה טהורה. המחשב היה אמור להשתלט על כדור הארץ והפעלתו כמעט המיטה שואה על עולמנו....

ראוי לציין שפרד הויל (אחד ממחברי 'א' היא אנדרומדה) הוא אסטרונום. למעשה הוא היה בזמנו האסטרונום בבריטניה; קארל סייגן - אסטרונום גם הוא, כתבו כל אחד ספר בו באה לידי ביטוי התגשמות חלומו של כל רדיו-אסטרונום - יצירת קשר רדיו עם יצורים תבוניים מחוץ לכדור הארץ.

נזכיר עוד את הרעיון, שככל הידוע לי עוד לא מצא ביטוי בספר מד"ב, בדבר גשופיות רדיו אוטומטיות שנשלחו ע"י תרבות כלשהי (אולי שלנו, בעתיד). הן נושאות עימן את כל המסרים והמידע של התרבות ששלחה אותן. הן מסוגלות להתפשט ולהתרבות (לשכפל את עצמן בעזרת חומרי גלם אותם ימצאו על פלנטות או אסטרואידיים). כאשר גשופיות תגלה ע"י תרבות תבונית אחרת, אותה תרבות תוכל לשאוב באמצעות הרדיו את המידע הקיים בגשופיות וגם להטעין בה את המידע שלה. בצורה כזו יבוצעו חילופי מידע בין תרבויות, תוך התגברות על מחסום הזמן וחילופי המידע יוכלו להתקיים גם אם חלק מהתרבויות הפסיקו כבר להתקיים.

ולמרות הכל - הדרכים הפשוטות ביותר להתגבר על מחסום הזמן, הן אותן אלה שאליהן הורגלנו בספרי המדע הבדיוני - מסע דרך העל-חלל, קפיצות במרחב-זמן, מסע במהירות האור או מעליה, זינוק לחור שחור, יציאה מחוץ ליקום וכו'. כך לא צריך להסתמך על שידורי רדיו והכל מתבצע בזמן אמיתי. בקיצור המדע הבדיוני מלהיב יותר מהמציאות, אבל מי יודע? אולי יבוא יום....

Short Review: by Aharon Sheer

He, She and It by Marge Piercy (1991), 432 pages. Recommended by Sara Svetitsky. On the other hand, Ben Svetitsky recommended against it.

This is a Golem book, and a very clever one. By intertwining the story of Rabbi Judah Loew and his Golem in 17th century Prague threatened by pogroms, with a 21st century Jewish Free Town (Tikva) threatened by a huge dictatorial multi-national corporation, the author has given us a book that Jews can read and argue about.

One of the central interests of the book is sex. While gender is a main thrust of the book, the sex act itself is also primary. Certainly I didn't like the author's fictional ideal future Jewish community, strongly influenced as it is by present-day feminist ideas of what the ideal man -- and the ideal woman -- should be like. While it's customary in SF to present an "If this goes on ..." scenario, the feminists seem to think that "if this goes on" it can only be to the good. I very much doubt if a community (almost) without men is going to solve the problems of people living together (all of which, according to the author, are caused by men). But, being a man, I'm prejudiced.

The early part of this book was too long and draggy for me, and much of the book is talk -- talk -- talk. However, things picked up later and the story became both fast-paced and emotionally involving.

The difficult questions about Golems raised by this book were discussed in Eli Eshed's series on the **Golem**, published in *CyberCozen* starting April 1993. Piercy's handling of these questions, and her (to me) unexpected conclusion -- make it worth reading.

September 1994**Poem by Elliot Lazerwitz**

This poem expresses my personal feelings about the explosive growth of technology, its effects on Man and the world, and how should such as science fiction help us to grapple with the future. **Elliot Lazerwitz**

Future looms
 over our garden
 cirrocumulus bids of slashing rain
 sky is grey and grim
 and who among us
 can drop his pacifier
 or his walking stick
 to avert the wind?

Man runs faster
 and as the circles grow smaller
 our center of gravity
 lifts toward sky
 and the view of Earth below
 leaves us gasping for air
 yet groping for more.
 Circuits hum
 and as they grow tinier
 we their makers grow stronger
 yet more lost.
 Sky edges ocher
 with manmade clouds.
 Forest pines crowd helpless
 aware of chainsaw destiny.
 It cannot be too long before deluge begins.

But if we are wise
 and nurture our endurance
 and our courage
 yellow sun
 will break through storm's end
 silhouetting cumulus top
 in roly-poly outline

and after the deluge ends
 and Time garnishes us with age
 we
 or our children
 shall see that replenished garden.

Yes
 world changes
 but we must absorb change,

breathe its energy,
 because it is our destiny
 and if control it we not
 then surely we must fall victim to it.

When we greet the future
 when we revel in it
 then that future must be ours.

Short Review: by Aharon Sheer

The Anubis Gates by Tim Powers (1983), 387 pages. Recommended by Sara Svetitsky. This is one of these books that you can't put down. A blend of history and fantasy, it is fast moving, complex, and continually interesting. Yet, unlike many books which fit the above description, when you have finished the book you feel a sense of satisfaction, as if you have eaten a full meal and not just a tasty aperitif. (Don't let me overdo it; this is not Dostoyevsky.) An American from the 1980's finds himself (through sorcery) in England of 1810. How does a penniless man survive on the streets of London in those days? It seems that it is hard indeed. The delightfully drawn and detailed picture of London commoner life seems realistic and persuasive. The story involves a number of skilled sorcerers, including one who can exchange his soul with the soul of another body, giving himself a new body and a new existence. We are introduced to such famous literary figures as Lord Byron (his "ka", actually) and Coleridge. And we get a complex explanation for a number of weird incidents supposedly originally described in early 19th century historical documents.

The author obviously knows what he is talking about historically. One trivial example which I know to be correct gives me reason to assume that other details are accurate too: Here is a quote: "When he'd ... asked them if they were holding any mail for William Ashbless, they'd told him he owed postage on three items." He owed postage on mail sent to him? Well, I just recently read that in the early part of the 19th century, the recipient paid for the mail, not the sender. Only with the invention of the postage stamp did that situation change. Yet that sentence is not even explained by the author; it is just one of many passing details!

Copyright © 1993-94.

All rights reserved to specified authors and artists.
 כל הזכויות שמורות למחברים וליוצרים, כפי שצוינו.